

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureauonderzoek en boringen bij de Kaffebergsweg te Kerkrade (L.)

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2003-49

Groningen
26 november 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2003/101
Provincie	Limburg
Gemeente	Kerkrade
Plaats	Kerkrade
Toponiem	Kaffebergsweg
Kaartblad	69E
Coördinaten	202.100/321.600
Periode	–
Type object	–
Type bodem	Löss op Maasterrassen
Geomorfologie	Afbraakwand bedekt met löss

1.2 Aanleiding van het onderzoek

Aanleiding voor het onderzoek aan de Kaffebergsweg te Kerkrade zijn de plannen van de gemeente om hier woningbouw te plegen en een groenzone in te richten. Omdat het gebied een hoge trefkans heeft op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 2e generatie) heeft de gemeente conform het Verdrag van Malta besloten om voorafgaand aan de herinrichting van het gebied een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureauonderzoek en boringen te laten uitvoeren. Hiertoe heeft de gemeente Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht gegeven om het onderzoek uit te voeren. Het veldwerk vond plaats op 14 en 15 oktober 2003 en is uitgevoerd door drs. ing. G.J. de Roller van ARC bv en drs. M. Stiekema van Archeowerk.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt in Kerkrade tussen de Kaffebergsweg en de spoorlijn Landgraaf–Kerkrade (afb. 1 en 3). Het terrein bestaat uit landbouwgrond en is deels als akker en deels als grasland in gebruik. Daarnaast zijn twee kleine percelen onderzocht die als volkstuin en parkeerplaats gebruikt worden.

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft als doel de archeologische verwachtingswaarde vast te stellen en eventueel aanwezige archeologische sporen in kaart te brengen.

1.5 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken is eerst een bureauonderzoek uitgevoerd, waarna op het ca. 1,6 hectare grote onderzoeksterrein zestien boringen zijn gezet (afb. 2). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De raai-afstand bedraagt 25 m en de onderlinge boorafstand 40 m. In de boorraaien verspringen de boringen

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

ten opzichte van elkaar zodat een goede dekking van het terrein wordt verkregen (afb. 2).

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies zijn beschreven en opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen, waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was op de akker en de volkstuin goed. Op het grasland was de vondstzichtbaarheid daarentegen slecht.

2 Resultaten

2.1 Bureauonderzoek en geo-archeologische context

De archeologische verwachting van het onderzoeksterrein is volgens de IKAW hoog. Van het terrein zelf en uit de directe omgeving zijn geen meldingen van archeologische vondsten bekend. In de ruimere omgeving zijn echter meerdere archeologische vondsten bekend. Aan de westkant van het stuwmeer zijn onder andere een Romeins grafveld (waarnemingsnr. 39095) en resten van Romeins bouwmetaal (waarnemingsnr. 39096) gevonden. Nabij het voormalige zwembad is een Romeins tempelcomplex (waarnemingsnr. 39130) aanwezig. In de wijk Chevrement is Romeins kistbeslag en beslag van paardentuig gevonden (waarnemingsnr. 232207). Tussen de Kerkraderstraat en de Tichelstraat zijn diverse, in Archis¹ nog niet beschreven, vondsten gedaan.

¹Archeologisch informatiesysteem voor Nederland

Afbeelding 2 Boorpuntenkaart Kaffebergweg. Kaart: B. Schomaker.

Het onderzoeksterrein bevindt zich bovenaan de oostelijke dalrand van de Anstelerbeek. Volgens de geomorfologische kaarten bestaat het terrein uit een afbraakwand, die bedekt is met löss. De helling is doorsneden door droogdalen en het oostelijke, vlakkere deel behoort tot het Terras van Margraten, een plateau-terras. Het onderzoeksterrein bevindt zich op dit plateau. Volgens de stafkaart uit 1937 is het gebied als bouwland en als boomgaard in gebruik. De bestaande bebouwing dateert uit de periode 1914–1927. Eén van de te onderzoeken percelen is voorzien van een verharding met stelconplaten.

Door de ligging, bovenaan een dalrand, kan er grond geërodeerd zijn waardoor eventuele archeologische resten ondiep aanwezig kunnen zijn. Gezien het grote aantal vondsten uit de Romeinse Tijd in de gemeente Kerkrade is er in het onderzoeksgebied een grote kans om Romeinse resten aan te treffen.

2.2 Bodemopbouw

De bodemopbouw bestaat van onder naar boven uit Maasterrasafzettingen, grindbanken die bedekt zijn met 0,5 tot 1,20 m löss.² Net boven de grindbank van het Maasterras wordt de löss nog siltiger. In de boorstaten is dit opgenomen als ‘leem, sterk siltig’ (bijlage 1). In de bovengrond bevindt zich regelmatig steenkoolgruis. De dikte van het lösspakket neemt naar de Kaffebergsweg af van ruim 1,20 naar ca. 0,5 m. Hier bevindt zich ook grind aan de oppervlakte.

Eén van de te onderzoeken percelen is voorzien van verharding met stelconplaten en klinkers (boring 16). De klinkers liggen in scherp zand met daaronder een bed van grof grind en kleine stenen. Het geheel is zo compact dat het niet lukte om een boring te zetten.

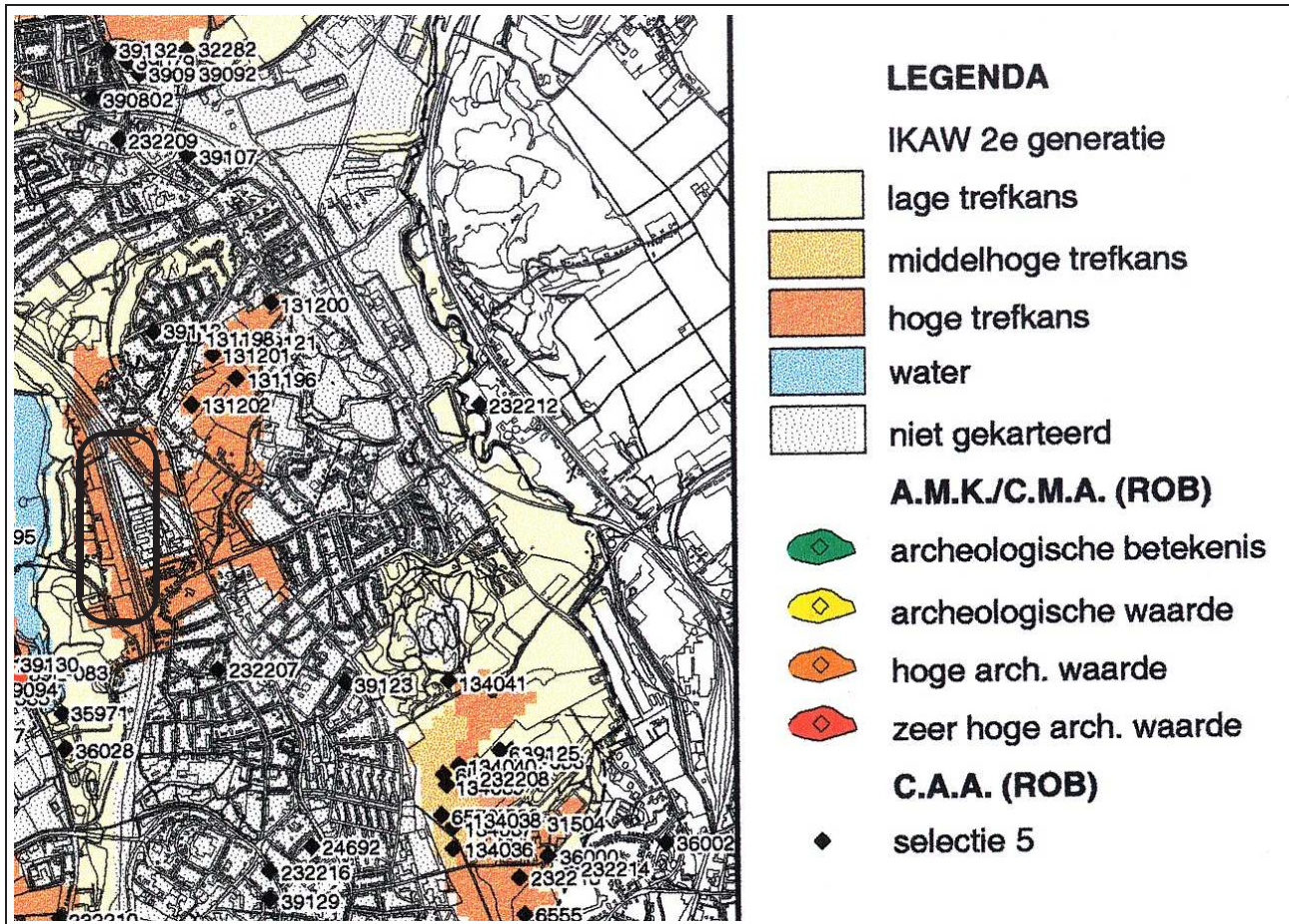
2.3 Vondsten

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn in de boorkernen geen vondsten aangetroffen. Aan de oppervlakte van de te onderzoeken akker (boringen 1 t/m 11) liggen enkele aardewerkscherven. Het betreft in alle gevallen (sub)recent aardewerk of porcelein. Boringen 12, 14 en 15 bevinden zich in grasland waar de vondstzichtbaarheid nihil was. Boring 13 bevindt zich in een volkstuin waar geen archeologisch materiaal aan de oppervlakte lag.

3 Conclusie

Tijdens het onderzoek aan de Kaffebergsweg te Kerkrade zijn zestien boringen gezet. Uit het vooronderzoek blijkt dat het terrein een hoge trefkans heeft voor archeologische resten uit de Romeinse Tijd. In de boringen en bij de veldkartering zijn geen aanwijzingen gevonden dat zich hier archeologische resten bevinden. Vanuit archeologisch oogpunt zijn er geen belemmeringen voor de inrichtingsplannen van het gebied.

²De NEN-5104 kent de term löss niet. Daarom is in de boorstaten de omschrijving siltige klei gebruikt.

Afbeelding 3 IKAW-kaart waarbij het onderzoeksgebied is aangegeven met een ovaal. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Archis.

Bijlage 1 Boorstaten

boring	diepte (cm.)	lithologie	extra	grens	kleur	opmerkingen
1	40	klei, sterk siltig	zwak grindig	scherp	bruingrijs	bouwvoor, steenkoolgruis, grind aan oppervlakte
	50	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	60	leem, sterk siltig	–	–	lichtgeel	einde boring grind
2	40	klei, sterk siltig	zwak grindig	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	50	klei, sterk siltig	sterk grindig	–	bruingrijs	einde boring grind
3	25	klei, sterk siltig	zwak grindig	scherp	bruingrijs	bouwvoor, steenkoolgruis
	50	klei, uiterst siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	60	leem, sterk siltig	–	–	lichtgeel	einde boring grind
4	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	50	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	60	leem, sterk siltig	–	–	lichtgeel	einde boring grind
5	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	50	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
6	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	60	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
7	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	60	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
8	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	50	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	houtschool
	60	leem, sterk siltig	–	–	lichtgeel	einde boring grind
9	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	70	klei, sterk siltig	zwak grindig	geleidelijk	bruingeel	grind vanaf 60 cm
	80	leem, sterk siltig	–	geleidelijk	lichtgeel	
10	100	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
	25	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor

boring	diepte (cm.)	lithologie	extra	grens	kleur	opmerkingen
	50	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	80	leem, sterk siltig	–	geleidelijk	lichtgeel	
	120	leem, sterk siltig	–	geleidelijk	geelwit	roest op 100 cm
	140	verrommeld	–	–	mix	verrommeld, einde boring steen?
11	50	klei, sterk siltig	–	–	bruingrijs	bouwvoor, steenkoolgruis, einde boring grind
12	20	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor
	50	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	80	leem, sterk siltig	–	geleidelijk	lichtgeel	
	125	klei, sterk siltig	zwak grindig	–	bruingeel	grind vanaf 110 cm, einde boring grind
13	40	klei, sterk siltig	–	scherp	donker bruingrijs	bouwvoor, steenkoolgruis
	100	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
14	30	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	opgebracht?
	80	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	donker bruingeel	bouwvoor, steenkoolgruis
	90	klei, sterk siltig	–	geleidelijk	bruingeel	
	140	klei, matig siltig	zwak grindig	–	bruingeel	einde boring grind
15	30	klei, sterk siltig	–	scherp	bruingrijs	bouwvoor, steenkoolgruis
	160	klei, sterk siltig	–	–	bruingeel	einde boring grind
16	25	zand	uiterst grindig	–	geel	scherp zand, verharding met teveel grind en stenen